

Міністерство освіти і науки України
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет управління торговельно-підприємницькою та
митною діяльністю
Кафедра торгівлі, готельно-ресторанної та митної справи

БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

Методичні вказівки

для самостійного вивчення дисципліни

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
денної та заочної форм навчання спеціальності 076 «Підприємництво та
торгівля»

Харків

2024

Міністерство освіти і науки України

ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет управління торговельно-підприємницькою та митною діяльністю
Кафедра торгівлі, готельно-ресторанної та митної справи

БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

Методичні вказівки
для самостійного вивчення дисципліни

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
денної та заочної форм навчання спеціальності 076 «Підприємництво та
торгівля»

Затверджено
рішенням Науково-методичної
ради факультету Управління
торговельно-підприємницькою
та митною діяльністю
Протокол № 3
від 28.12.2023р.

Харків
2024

УДК 336.7(072)

Б 66

Схвалено на засіданні кафедри торгівлі, готельно-ресторанної та митної справи
Протокол № 6 від 28.11.2024 р.

Рецензенти:

Гіржева О.М. доктор економічних наук, професор кафедри менеджменту,
бізнесу і адміністрування (Державний біотехнологічний університет);

Бірченко Н.О. кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку та аудиту
(Державний біотехнологічний університет)

Б 66 Біржова діяльність: методичні вказівки для самостійного вивчення дисципліни для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля»/укладачі: Хлопоніна-Гнатенко О.І., Синицина Г.А.; ДБТУ. – Харків : [б. в.], 2024. – 50 с.

Методичні вказівки для самостійного вивчення дисципліни «Біржова діяльність» містять опис, програму та структуру викладання навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля». Наведена деталізована тематика теоретичного та практичного курсів дисципліни. Представлені рекомендації щодо підготовки індивідуального завдання та рефератів. Методичні вказівки містять запитання для проведення підсумкового контролю знань, наведені методи оцінювання, та список рекомендованої літератури. Окремо викладені засади академічної доброчесності учасників освітнього процесу. Методичні вказівки можуть бути корисними та цікавими для здобувачів інших спеціальностей, науково-педагогічних працівників, керівників і спеціалістів підприємств та організацій тощо.

УДК 336.7(072)

Відповідальна за випуск:

© Хлопоніна-Гнатенко О.І.,
Синицина Г.А., 2024
© ДБТУ, 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
1. Історія розвитку біржової торгівлі й сучасний стан біржового ринку.....	6
2. Товарна біржа як елемент інфраструктури ринку.....	9
3. Регулювання біржової діяльності	13
4. Біржові угоди.....	16
5. Ф'ючерсний ринок	21
6. Організація і технологія біржової торгівлі	24
7. Брокерська діяльність	28
8. Фондові біржі.....	31
9. Основи функціонування валютної біржі	35
Вказівки до виконання розрахункової роботи	39
СПИСОК ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ.....	49

ВСТУП

Метою вивчення навчальної дисципліни: формування у майбутнього фахівця теоретичних основ та практичних навиків з біржової діяльності та ефективного використання біржових операцій в своїй майбутній діяльності.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни: формування у студентів знань з організації біржової діяльності, а також набуття практичних навичок з: організації торгівлі на біржі товарами, цінними паперами, валютою; організації взаємовідносин з брокерськими конторами; використання біржової інформації для організації високоефективного виробництва та збуту сільськогосподарської продукції.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні

знати:

- основні конкурентні переваги та способи їхнього досягнення конкретним підприємством залежно від ситуації, що складається;

- базові різновиди конкурентних стратегій, основні типи ринків та відповідні їм ефективні стратегії конкуренції;

- загальні та специфічні чинники, що визначають рівень конкурентоспроможності підприємства;

- зміст основних положень сучасної концепції менеджменту якості;

- послідовність етапів створення на підприємстві системи менеджменту якості і забезпечення її ефективного функціонування;

- сутність загальної концепції управління конкурентоспроможністю підприємства та специфічні особливості управління конкурентоспроможністю організацій різних типів;

вміти:

- аналізувати положення підприємства у конкурентному середовищі;

- проводити діагностику та ревізію поточної конкурентної стратегії;

- здійснювати аналіз конкурентних переваг підприємства та визначати ті, що мають бути досягнуті для поліпшення його конкурентоспроможності;

- виконувати розрахунки, пов'язані з оцінкою ступеня інтенсивності конкуренції;

- здійснювати розрахунки щодо обґрунтування організаційно-технічних рішень, спрямованих на підвищення якості продукції і продуктивності виробництва;

- виконувати розрахунки та здійснювати аналіз одиничних, групових та інтегральних показників конкурентоспроможності продукції та конкурентоспроможності підприємства;

- визначати та конкретизувати функції управління конкурентоспроможністю підприємства.

Змістовий модуль 1. Основи біржової діяльності

Тема 1. Історія розвитку біржової торгівлі й сучасний стан біржового ринку

План

1. Еволюція оптової торгівлі.
2. Етапи розвитку біржової торгівлі за рубежем.
3. Сучасний стан світового біржового ринку.
4. Становлення та розвиток біржового ринку в Україні.

Завдання 1

Виділіть та охарактеризуйте основні етапи розвитку світової біржової торгівлі. Відповідь подайте у вигляді таблиці.

Номер етапу	Часові межі	Характеристика етапу

Тести

1. Родоначальником ринку цінних паперів є:
 - а) Чикаго;
 - б) Антверпен;
 - в) Амстердам;
 - г) Токіо.
2. Основну частину біржового обороту забезпечують такі країни:
 - а) США, Великобританія;
 - б) США, Великобританія, Японія;
 - в) Європа;
 - г) США, Європа.
3. В США перша товарна біржа з'явилась у:
 - а) 1791 р. у Філадельфії;
 - б) 1848 в. у Чикаго;
 - в) 1792 р. у Нью-Йорку.
4. Найбільша частка усіх біржових операцій Харківського регіону припадає на товарно- сировинні біржі:
 - а) так;
 - б) ні.

5. Стандартний типовий контракт на майбутню поставку зерна (ф'ючерсний контракт) вперше було запроваджено:

- а) у 1865 р. на Чикагській товарній біржі;
- б) у 1608 р. на Амстердамській товарній біржі;
- в) у 1796 р. на Одеській товарній біржі;
- г) у 1730 р. на Токійській рисовій біржі «Доджіма».

6. Удосконалення біржової діяльності в Україні передбачає:

- а) реорганізацію бірж у торгшвельні компанії, центри інформації та кон'юнктури ринку;
- б) універсальність напрямів біржової інфраструктури;
- в) перехід на торгівлю цінними паперами, ф'ючерсними контрактами тощо;
- г) розукрупнення і дроблення бірж на більш дрібні.

7. Серед бірж України найбільшу питому вагу складають універсальні біржі

- а) так;
- б) ні.

8. Із загальних обсягів укладених угод на біржах України найбільшими є угоди на торгівлю:

- а) паливом;
- б) сільськогосподарською продукцією;
- в) цінними паперами;
- г) продуктами харчування.

9. Встановіть відповідність у вигляді комбінації букв і цифр

**Етапи розвитку
світової біржової
торгівлі**

Коротка характеристика

а) 1-й етап	1. Розробка механізму страхування цінового ризику та початок здійснення на товарних біржах операцій хеджування.
б) 2-й етап	2. Початок укладання на товарних біржах угод на реальний товар з поставкою у майбутньому періоді.
в) 3-й етап	3. На біржах укладають угоди на реальний товар з негайною поставкою.
г) 4-й етап	4. Виникнення на товарних біржах ф'ючерсних контрактів і початок укладання угод на термін.
д) 5-й етап	5. Початок торгівлі опціонами на реальний товар і ф'ючерсні контракти.

10. Особливий вид ринкової торгівлі товарами з індивідуальними властивостями в певних місцях методом публічних торгів, коли продавець, бажаючи отримати максимальний прибуток, використовує пряму конкуренцію декількох (або багатьох) покупців, присутніх на продажу, а покупцем товару стає особа, яка запропонувала найвищу ціну, має назву:

- а) біржа;
- б) ярмарок;
- в) аукціон.

11. Характерними рисами ярмаркової торгівлі є:

- а) наявність постійного місця для торгівлі;
- б) виключення необхідності оформлення спеціальних документів, які підтверджують зміну власника товару;
- в) регламентація розміру партії товару, що продається;
- г) покупцем, як правило, є не безпосередньо споживач, а посередник або спекулянт;
- д) торг ведеться великими партіями товарів з відстроченим терміном їх передачі покупцеві.

12. Спосіб купівлі-продажу товарів шляхом залучення покупцем пропозиції кількох постачальників (виробників, продавців), вибору найбільш вигідного з них та укладання угоди з відповідним учасником торгів має назву:

- а) ярмарок;
- б) локальний ринок;
- в) різновид аукціону – торги;
- г) біржові торги.

13. Характерними рисами біржової торгівлі є:

- а) торгівля провадиться регулярно, щодня, обслуговує невелику територію;
- б) епізодичний характер торгівлі;
- в) торг ведеться за умови відсутності товару за зразками, описами;
- г) покупець товару є споживачем;
- д) торг ведеться по специфічних видах товарів великими партіями;

14. Організований ринок – це:

- а) організація, яка впорядковує відносини з приводу купівлі-продажу активів;
- б) упорядкований ринок, на якому процеси купівлі-продажу активів регламентовані правилами торгівлі;
- в) достатня кількість продавців і покупців, що контролюються певною організацією;
- г) немає правильної відповіді.

Тема 2. Товарна біржа як елемент інфраструктури ринку

План

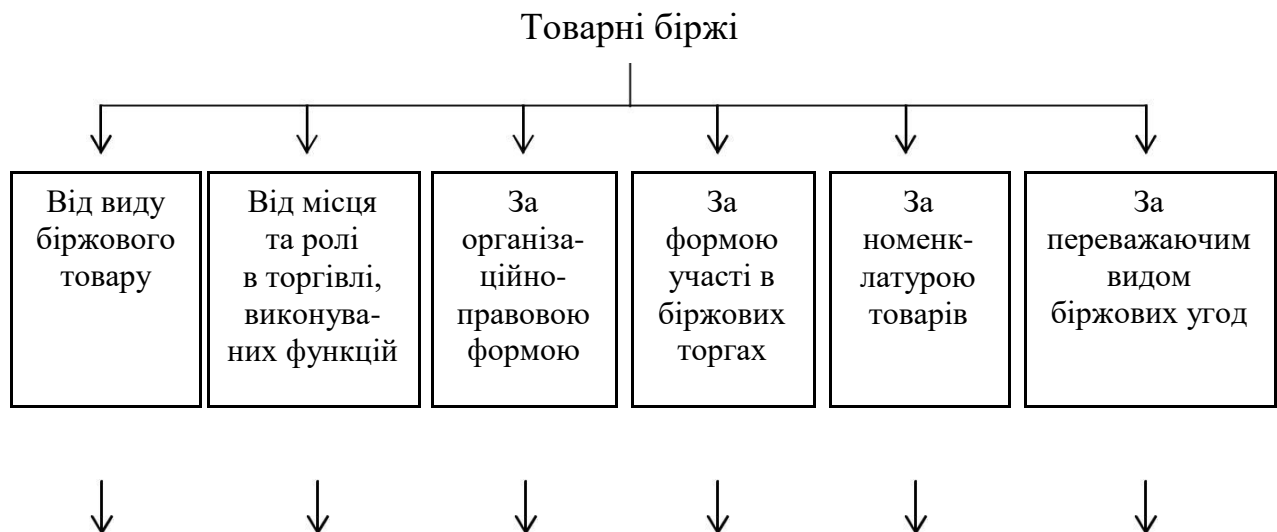
1. Класифікація бірж та їх функції.
2. Організаційно-правові засади діяльності товарної біржі.
3. Структура управління біржею та її органи.

Завдання 1

Дайте визначення поняття «товарна біржа», охарактеризуйте це поняття в різних аспектах (організаційному, економічному, юридичному). Наведіть основні функції бірж.

Завдання 2

Наведіть класифікацію бірж за різними критеріями, охарактеризуйте кожен вид біржі. Відповідь оформіть у вигляді таблиці.

Завдання 3

Назвіть та охарактеризуйте учасників біржових торгів, визначте їх основні функції в процесі біржової угоди на ринку.

Тести

1. На біржі «ведмедем» називають:
 - а) найменш активного гравця;
 - б) найбільш активного гравця;
 - в) гравця, який грає на підвищення цін;
 - д) гравця, який грає на зниження цін.

2. Засновниками біржі можуть бути:

- а) банки та кредитні установи;
- б) громадські, релігійні та благодійні об'єднання та фонди;
- в) фізичні та юридичні особи;
- г) страхові й інвестиційні компанії;
- д) центральні та місцеві органи державної влади і місцевого самоврядування.

3. До складу спеціалізованих органів не входять:

- а) котирувальна комісія;
- б) комісія зі стандартів та якості;
- в) контрольно-ревізійна комісія;
- г) біржовий арбітраж;
- д) комісія з прийому нових членів.

4. Кошторис витрат для Виконавчої дирекції встановлює:

- а) біржовий комітет;
- б) розрахунково-клірингова палата;
- в) загальні збори членів біржі;
- г) котирувальна комісія.

5. До допоміжних функцій бірж належать:

- а) боротьба проти монополізму на товарному ринку;
- б) арбітраж між учасниками біржових угод;
- в) формування державного та місцевого бюджетів;
- г) інформаційне забезпечення учасників товарних ринків;
- д) стандартизація біржових контрактів.

6. Права членів товарної біржі:

- а) сплачувати членські внески;
- б) брати участь у вирішенні питань, які стосуються діяльності біржі;
- в) здійснювати біржові операції на біржі й одержувати за це винагороду;
- г) відкривати брокерські контори;
- д) не розголошувати конфіденційні відомості, які є комерційною таємницею про діяльності біржі.

7. Залежно від об'єкта продажу біржі класифікують як:

- а) універсальні;
- б) реального наявного товару;
- в) товарні біржі;
- г) опціонні біржі;
- д) біржі праці;
- е) ф'ючерсні біржі.

8. Прямі зв'язки виробників і споживачів (контрагентів не зобов'язують користуватися послугами посередників) є відмінною ознакою:

- а) відкритої біржі;
- б) закритої біржі;
- в) змішаної біржі;
- г) ф'ючерсної біржі.

9. Укажіть некоректні вирази

- а) біржа відповідає за виконання укладених на ній контрактів;
- б) держбюджетні організації можуть бути засновниками біржі;
- в) біржу як класичний інститут ринкової економіки, розглядають у двох аспектах: організаційному й економічному;
- г) до складу біржового комітету можуть входити не тільки члени біржі.

10. Вищим органом управління біржею є:

- а) загальні збори членів біржі;
- б) біржовий арбітраж;
- в) біржовий комітет;
- г) ревізійна комісія.

11. Контроль за дотриманням Правил біржової торгівлі здійснює:

- а) біржовий комітет;
- б) загальні збори членів біржі;
- в) ревізійна комісія;
- г) виконавча дирекція.

12. Організатори укладання біржових угод:

- а) члени біржі та їх представники;
- б) співробітники розрахункової палати;
- в) постійні й разові відвідувачі, які отримали право на участь у біржових торгах;
- г) працівники відділу експертизи біржі.

13. Серед функцій розрахункової палати:

- а) оформлення всіх документів, пов'язаних з розрахунками та реєстрацією угод;
- б) реєстрація, тобто прийняття до обігу і котирування товарів на біржі;
- в) складання біржових бюлетенів цін на продукцію, підставою для розрахунку яких є угоди певного дня (періоду), заявки про попит і пропозицію та інші відомості;
- г) реєстрація попиту та пропозиції на біржі за даними відповідних заявок, зроблених продавцями й покупцями.

14. До групи посередників на біржі належать:

- а) маклери, які ведуть біржовий торг;
- б) брокери, акредитовані на біржі;
- в) працівники відділу експертизи біржі;
- г) постійні й разові відвідувачі;
- д) члени біржі .

15. Чи правильне твердження:

Засновником фондкових бірж може бути лише комерційний банк, який володіє ліцензією на право здійснення валютних операцій

- а) так
- б) ні

16. Встановіть відповідність у вигляді комбінації букв і цифр

Підрозділи біржі	Функції
а) розрахунково - клірингова палата (розрахункова палата)	1. Реєстрація всіх угод, здійснених у біржовому залі протягом біржового дня
б) котирувальна комісія	2. Нагляд за своєчасним наданням брокерами, членами й відвідувачами біржі відомостей про укладені угоди за їхньою участю
в) експертне бюро	3. Складання біржових бюлетенів цін на продукцію, підставою для розрахунку яких є угоди певного дня (періоду), заявки про попит та пропозицію й інші відомості

Контрольні питання

1. Охарактеризуйте поняття «товарна біржа».
2. Перерахуйте основні та допоміжні функції біржі.
3. Що є основною метою біржі?
4. Які органи здійснюють управління товарною біржою? Які існують спеціальні підрозділи?
5. Назвіть права та обов'язки членів товарної біржі.
6. Назвіть допоміжні функції бірж.
7. Із яких коштів формується статутний фонд біржі?
8. Перерахуйте права, які мають члени товарної біржі.
9. Які функції у брокерів?

Тема 3. Регулювання біржової діяльності

План

- 1 Поняття й необхідність регулювання біржової діяльності.
2. Регулювання біржової діяльності в Україні.
3. Особливості біржового регулювання в зарубіжних країнах.

Завдання 1

Дайте визначення таких понять:

- зовнішнє регулювання біржової діяльності;
- внутрішнє регулювання біржової діяльності;
- зовнішнє регулювання;
- саморегулювання.

Завдання 2

Визначте основні риси державного, змішаного регулювання та саморегулювання. Дані наведіть у формі таблиці.

Державне регулювання	Саморегулювання	Змішане регулювання

Завдання 3

Користуючись Законом України «Про товарну біржу», визначте правові умови створення, реєстрації та діяльності товарних бірж на території України. Визначте права та обов'язки товарних бірж.

Завдання 4

Визначте основні внутрішньобіржові нормативні акти та їх структуру. Дані оформіть у вигляді таблиці.

Нормативні акти	Структура

Завдання 5

Визначте особливості біржового регулювання в інших країнах. Визначте спільні та відмінні риси. Надайте письмову характеристику.

Тести

1. Англійська модель регулювання біржової діяльності передбачає:

- а) збереження за державою основних контрольних позицій за діяльністю бірж;
- б) контроль за біржовою діяльністю на основі жорстких розпоряджень;
- в) використання системи погоджень і переговорів при вирішенні питань управління й контролю;
- г) делегування значної частини повноважень з нагляду, контролю, встановлення правил торгівлі біржам.

2. Метою регулювання біржової діяльності є:

- а) забезпечення сталості, збалансованості та ефективності біржового ринку;
- б) попередження маніпулювання цінами, захист інтересів малих фірм і спекулянтів;
- в) реалізація державної політики розвитку біржового ринку.

3. До завдань державного регулювання серед інших можна віднести:

- а) регламентацію основних процедур і державний контроль за дотриманням чинного законодавства з боку учасників ринку;
- б) забезпечення рівних прав і безпеки для професійних учасників і клієнтів;
- в) створення стандартів, тобто набору обов'язкових вимог до учасників біржового ринку;
- г) створення інформаційної системи про біржовий ринок та контроль за обов'язковим розкриттям інформації учасниками ринку.

4. Французька модель регулювання біржової діяльності передбачає:

- а) збереження за державою основних контрольних позицій за діяльністю бірж;
- б) контроль за біржовою діяльністю на основі жорстких розпоряджень;
- в) використання системи погоджень і переговорів при вирішенні питань управління й контролю;
- г) делегування значної частини повноважень з нагляду, контролю, встановлення правил торгівлі біржам.

5. Така форма державного управління, як адміністративне управління, передбачає:

- а) встановлення системи оподаткування біржової діяльності (ставки податків, пільги й звільнення від них);
- б) ліцензування професійної діяльності на біржовому ринку;
- в) використання інструментів грошової політики (процентні ставки, мінімальний розмір заробітної плати та ін.);
- г) створення єдиної правової бази функціонування бірж.

6. Основним державним органом США, який регулює ф'ючерсні ринки, є:

- а) Комісія з цінних паперів;
- б) Комісія з товарних ф'ючерсних ринків;
- в) Міністерство сільського господарства;
- г) Міністерство фінансів.

7. В Україні на державному рівні біржові ринки регулюються:

- а) ДКУПФР;
- б) відсутній відповідний орган;
- в) НБУ;
- г) Мінпромполітики.

8. Головним регулюючим органом ф'ючерсних ринків Великобританії є:

- а) Рада з цінних паперів;
- б) Управління з цінних паперів і ф'ючерсів;
- в) Міністерство фінансів;
- г) Центральний банк Англії.

9. У Правилах біржової торгівлі знаходять відображення такі питання:

- а) права й обов'язки членів біржі;
- б) строк і місце проведення біржових операцій;
- в) умови припинення діяльності біржі;
- г) порядок визначення та розмір плати за користування послугами біржі;
- д) порядок здійснення та реєстрації біржових операцій.

10. У Господарчому кодексі України визначені обов'язки біржі, серед яких:

- а) створення умов для здійснення біржової торгівлі;
- б) стандартизація біржових контрактів;
- в) облік здійснюваних угод за формою, визначеної Правилами біржової торгівлі;
- г) збір, обробка й поширення інформації, пов'язаної з кон'юнктурою ринку;
- д) консультування із загальних і спеціальних питань у спірних випадках.

Контрольні запитання

1. Дайте класифікацію методів біржового регулювання. У чому полягає їх суть?
2. Які основні поняття регулюються ЗУ «Про біржову діяльність»?
3. Охарактеризуйте основні обов'язки товарних бірж.
4. Перерахуйте органи державного регулювання біржової діяльності.
5. Яке майно належить товарній біржі?

Тема 4. Біржові угоди

План

1. Характеристика біржового товару.
2. Біржова угода: ознаки, сутність, зміст, класифікація.
3. Угоди з реальним товаром.
4. Ф'ючерсні угоди.
5. Опціонні угоди.

Завдання 1

Дайте визначення «біржовому товару» та перерахуйте його характерні риси.

Завдання 2

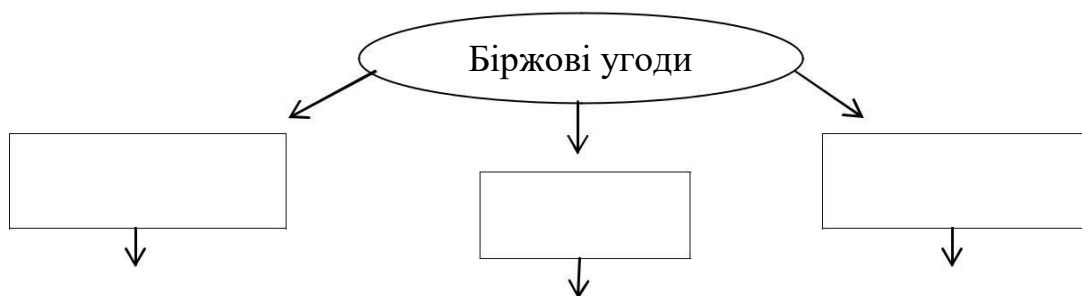
Перерахуйте основні класи біржових товарів. Дайте їм коротку характеристику. Відповідь подайте у вигляді таблиці.

Основні класи біржових товарів

Назва класу	Характерні риси товарів

Завдання 3

Дайте визначення поняття «біржова угода». За якими ознаками і як класифікуються біржові угоди? На які види поділяються біржові угоди? Дайте їм детальну характеристику (сутність, на які види поділяються) у вигляді схеми.

Завдання 4

Письмово охарактеризуйте форвардні та ф'ючерсні контракти, зробіть порівняльну характеристику, визначте відмінності.

Тести

1. Чи правильне твердження

Угода, у якій один з контрагентів за встановлену винагороду здобуває право на підставі особливої заяви до певного дня зробити той або інший вибір, що має відношення до виконання угоди називається форвардною угодою.

- а) так;
- б) ні.

2. Біржовим товаром є:

- а) об'єкти нерухомості;
- б) масовий товар, який виробляють у досить великій кількості;
- в) об'єкти інтелектуальної власності;
- г) товар, що відповідає стандартам якості, при цьому умови його транспортування й зберігання визначаються довільно;
- д) товар, пропонується до продажу, кількість якого стандартизовано.

3. Етапи біржової угоди:

- а) угода реєструється в кліринговому центрі;
- б) угода фіксується реєстратором шляхом внесення до протоколу торгів основних параметрів угоди на основі усної заяви сторін;
- в) угода виконується шляхом проведення розрахунків між сторонами й одержання товару покупцем;
- г) угода укладається брокером продавця й брокером покупця шляхом оформлення договору купівлі-продажу предмета угоди.

4. Ознаки угоди на наявний товар:

- а) товар перебуває під час торгу на території біржі, на складах;
- б) знеособленість угоди й замінність контрагентів за угодою;
- в) товар очікується до прибуття на біржу в день торгу або до закінчення біржового торгу;
- г) повна уніфікація умов відносно кількості дозволеного до поставки товару;
- д) товар перебуває в дорозі.

5. Біржовими визнаються угоди, що відповідають (серед інших) наступним умовам:

- а) угода зареєстрована не пізніше 2-х днів з моменту її здійснення;
- б) учасники угоди – учасники біржових торгів;
- в) угода укладена на біржі в період біржового торгу без участі біржового посередника;
- г) угода укладена на купівлю-продаж, поставку, обмін біржових товарів.

6. Стандартизація біржових товарів забезпечується тільки за якістю й кількістю.

- а) так;
- б) ні.

7. Встановлення учасників і видів біржових угод, а також порядку виконання визначених дій, що ведуть до укладання біржових угод і відображенню їх у конкретних документах відображає зміст:

- а) етичної сторони біржової угоди;
- б) правової сторони біржової угоди;
- в) організаційної сторони біржової угоди;
- г) економічної сторони біржової угоди.

8. Установіть відповідність у вигляді букв і цифр

Різновид угод	Визначення
а) опціонна угода;	1. Угода, пов'язана із взаємною передачею прав і обов'язків відносно стандартних контрактів на поставку біржового товару;
б) ф'ючерсна угода;	2. Угода, пов'язана із взаємною передачею прав і обов'язків відносно реального товару (з негайною поставкою або з відстроченим строком поставки);
в) угода з реальним товаром.	3. Угода, пов'язана із поступкою прав на майбутню передачу прав і обов'язків відносно біржового товару або контракту на поставку біржового товару.

9. Біржова угода, яка містить умову, відповідно до якої один з учасників здобуває право купівлі або продажу певної цінності за фіксованою ціною протягом установленого періоду, сплачуючи іншому учаснику грошову премію за зобов'язання забезпечення при необхідності реалізації цього права, називається:

- а) форвардна угода;
- б) ф'ючерсна угода;
- в) опціон;
- г) угода з реальним товаром.

10. Основні характеристики ф'ючерсних контрактів:

- а) обсяг поставки стандартизований біржею;
- б) сторонами контракту є два конкретні контрагенти;
- в) торгівля ведеться методом подвійного аукціону;
- г) товар перебуває під час торгу на території біржі, в складах;
- д) обов'язкова публікація інформації про угоду.

11. У випадку укладання подвійної угоди при виборі позиції продавця сума за товар збільшується на розмір премії, а при виборі позиції покупця сума угоди зменшується на суму премії.

- а) так;
- б) ні.

12. Умови біржової угоди, які не є комерційною таємницею:

- а) ціна товару;
- б) умови транспортування;
- в) строк виконання;
- г) розподіл витрат із транспортування, зберігання й страхування товару;
- д) форма оплати за куплений товар;
- е) місцезнаходження товару.

13. До основних характеристик форвардного контракту можна віднести:

- а) обсяг поставки за контрактом стандартизований біржею;
- б) непереуступний вид зобов'язань;
- в) ціна визначається сторонами на основі попиту;
- г) сторонами контракту є знеособлені партнери.

14. Угоду з умовною покупкою зі сплатою премії укладають:

- а) продавці, які розраховують на підвищення цін;
- б) покупці, які розраховують на зниження цін;
- в) продавці, які побоюються зниження цін;
- г) покупці, які побоюються збільшення цін.

15. Вигода для покупця опціону на покупку біржового активу буде в тому випадку, якщо поточні ціни за даним товаром:

- а) нижче ціни виконання опціону;
- б) вище ціни виконання опціону;
- в) збігаються із ціною виконання опціону.

16. Опціон, який дає право, але не зобов'язання купити ф'ючерсний контракт, товар чи нетоварну цінність за даною ціною, називається:

- а) опціон з правом купівлі;
- б) опціон з правом продажу;
- в) подвійний опціон.

17. Продовжити речення

«Опціон стає вигідним після ринкової ціни виконання плюс премія для...»

- а) покупця опціону на продаж;
- б) продавця опціону на продаж;
- в) покупця опціону на купівлю;

г) продавця опціону на купівлю.

18. Опціон з правом продажу використовується торговцями, якщо вони розраховують на підвищення цін.

- а) так;
- б) ні.

19. Опціон, що дає покупцю прибуток при його реалізації має назву:

- а) паритетний опціон;
- б) опціон «без грошей»;
- в) грошовий опціон.

20. Встановіть відповідність у вигляді букв і цифр

Різновид угод	Визначення
а) проста угода з премією;	1. Угода, при здійсненні якої брокер на основі договору - доручення зобов'язаний продати від імені й за рахунок клієнта один товар і купити від імені й за рахунок клієнта інший товар, а клієнт зобов'язується сплатити брокерові винагороду
б) складна угода з премією;	2. Покупцеві як платнику премії надається право збільшити обсяг поставки у кратне твердому мінімуму число раз, але не більше встановленого в договорі
в) умовна угода;	3. Платник премії одержує так зване право відступлення, тобто контрагент за сплату раніше встановленої суми відмовляється від виконання контракту в разі його невиконання або втрачає певну суму в разі виконання контракту
г) подвійна угода з премією;	4. Договір, за яким платник премії одержує право вибору між позицією покупця й позицією продавця в договорі поставці, за яким продавець зобов'язаний передати, а покупець оплатити товар
д) кратна угода на купівлю.	5. Договір, що є поєднанням двох протилежних угод з премією, які укладаються однієї брокерською фірмою з двома іншими учасниками біржової торгівлі

Контрольні запитання

1. Що перевіряють під час якісної стандартизації біржових товарів?
2. Яким умовам повинна відповідати угода, щоб вважатися біржовою?
3. Перерахуйте, на які види поділяються угоди з премією.
4. Які угоди укладають не з метою купівлі-продажу товару, а для його страхування від зміни ціни?
5. Які параметри охоплює стандартизація біржового контракту?

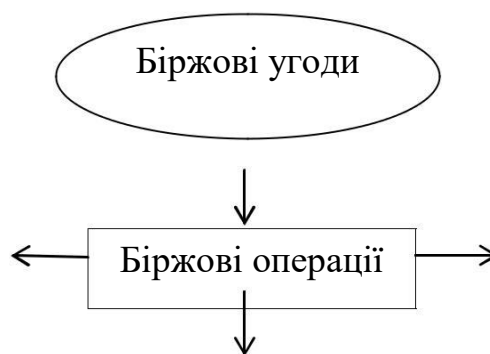
Тема 5. Ф'ючерсний ринок

План

1. Види біржових операцій на ф'ючерсному ринку.
2. Хеджування угод на біржовому ринку.
3. Фінансові розрахунки ф'ючерсної торгівлі.

Завдання 1

Перерахуйте та охарактеризуйте, які біржові операції здійснюються під час укладання біржових угод. Відповідь подайте у вигляді схеми.

Завдання 2

Дайте визначення поняття «хеджування». На які типи поділяють хеджування, в чому їх відмінності? Перерахуйте переваги та недоліки хеджування. Відповіді оформіть у вигляді таблиці.

Завдання 3

Перерахуйте основні етапи розрахунків з купівлі-продажу товару та охарактеризуйте кожен з них.

Завдання 4

Дайте визначення поняття «маржа». На які види вона поділяється, що в них спільного?

Тести

1. Для ліквідації зобов'язань за контрактом власник довгої позиції дає брокеру
 - а) наказ на продаж ф'ючерсного контракту;
 - б) наказ на купівлю ф'ючерсного контракту;
 - в) наказ на продаж і купівлю ф'ючерсного контракту.

2. Виберіть правильну відповідь

Дата	Цн	Цф
01.04	3.5	3.8
25.04	3.9	4.1
5.05	4.1	4.2

Представлені в таблиці дані свідчать про:

- а) посилення або розширення базису;
- б) ослаблення або розширення базису;
- в) посилення або звуження базису;
- г) ослаблення або звуження базису.

3. Компанії-переробники, посередницькі фірми, які мають замовлення на закупку товарів у майбутньому використовують:

- а) довге хеджування;
- б) коротке хеджування;
- в) намагаються не використовувати механізм хеджування.

4. При закритті позиції за ф'ючерсним контрактом потрібно:

- а) здійснити зворотну угоду на ту ж суму, що і при відкритті позиції;
- б) здійснити зворотну угоду на ту ж суму, на той же товар, на той же місяць поставки, що і при відкритті позиції
- в) здійснити аналогічну угоду на той же товар, в тій же кількості і на той же місяць поставки, що і при відкритті позиції;
- г) здійснити зворотну угоду на той же товар, в тій же кількості і на той же місяць поставки, що і при відкритті позиції.

5. Модель нормального ринку має місце, якщо:

- а) базис менше нуля;
- б) базис більше нуля;
- в) базис дорівнює нулю.

6. Власник короткої позиції при зниженні цін:

- а) програє;
- б) виграє;
- в) зміна цін не має значення.

7. Дилер продав 20 000 барелів нафти за 13.2 у.о./бар. Маржа складає 7%. Якщо дилер заклав угоду по 12.5 у.о./бар., сума його рахунку складатиме:

- а) 18480;
- б) 14000;
- в) 4480;
- г) 32480.

8. При біржовому хеджуванні використовується поняття «базис». Воно означає:

- а) найменшу ціну;
- б) різницю між найбільшою та найменшою ціною;
- в) різницю між ринковою та біржовою ціною;
- г) постійну ціну.

9. Розрив між мінімальною ціною продавця та максимальною ціною покупця на ф'ючерсному ринку має назву:

- а) базис;
- б) спред;
- в) маржа;
- г) варант.

10. Хеджування купівлею (довге хеджування) – це:

а) продаж на строковій біржі ф'ючерсних контрактів виробником або торговцем, які купили рівну кількість реального товару на визначений строк для забезпечення страхування від ризику падіння цін з моменту поставки реального товару;

б) придбання ф'ючерсних контрактів з метою страхування цін на продаж рівної кількості реального товару, яким торговець не володіє, з поставкою в майбутньому;

в) угода на товар певної кількості та якості, що передається продавцем у власність покупця на обговорених сторонами умовах поставки й розрахунків у заздалегідь установлені договором місце й строк у майбутньому.

Контрольні запитання

1. Із якою метою здійснюються спекулятивні операції?
2. Хто найчастіше користується технікою короткого хеджування товарів?
3. Як впливає базис на хеджування?
4. Скільки складає ставка початкової маржі?

Тема 6. Організація і технологія біржової торгівлі

План

1. Організація біржових торгів.
2. Порядок виставлення товарів на торги і їх зняття.
3. Технологія проведення біржового торгу.

Завдання 1

Надайте перелік складових наступних ознак біржових торгів: операції біржових торгів, методи біржових торгів, форми біржових торгів. Основну інформацію занотуйте.

Завдання 2

Дайте характеристику Системі електронних торгів (СЕЛТ): визначте основних учасників, технології ведення таких аукціонів.

Завдання 3

Визначте основні форми біржового аукціону. Дані занесіть до таблиці:

Форма аукціону	Характеристика

Завдання 4

Перелічіть параметри торгівельної сесії та надайте їх характеристику. Дані наведіть у вигляді схеми:

Завдання 5

Користуючись «Правилами біржової торгівлі на Українській універсальній біржі» визначте основні вимоги до біржових залів. Основну інформацію занотуйте.

Завдання 6

Визначте головні вимоги до укладання заявок на купівлю-продаж та біржових угод.

Заявка ↓	Біржова угода ↓
1.	1.

Завдання 7

Охарактеризуйте етапи процесу купівлі-продажу ф'ючерсних контрактів. Дані наведіть у вигляді таблиці.

Етап	Характеристика

Тести

1. Операційні зали бірж повинні відповідати таким вимогам:
 - а) торгівля у різних секціях не повинна заважати торговцям;
 - б) бути великими;
 - в) інформація про ціни має бути доступною усім членам біржі;
 - г) все перераховане вище.

2. Торгівельна «яма» – це:
 - а) місце торгівлі в операційній залі;
 - б) місце розрахунків;
 - в) місце реєстрації біржових угод;
 - г) місце отримання інформації.

3. Біржова сесія – це:
 - а) місце торгівлі в операційній залі;
 - б) час торгівлі в піті;
 - в) місце реєстрації біржових угод;
 - г) місце отримання інформації.

4. Для подвійного аукціону характерно:
 - а) збільшення пропозиції цін покупців за одночасного зниження пропозиції цін продавців;

- б) зменшення пропозиції цін покупців за одночасного збільшення пропозиції цін продавців;
- в) збільшення пропозиції цін покупців за одночасного збільшення пропозиції цін продавців;
- г) зменшення пропозиції цін покупців за одночасного зменшення пропозиції цін продавців.

5. Голландський аукціон організовано за принципом:

- а) «від більшої ціни до меншої»;
- б) «від меншої ціни до більшої»;
- в) найбільшої ціни з цін, які запропоновані покупцями одночасно.

6. Установіть правильну послідовність, указавши порядок буквами
Етапи електронної угоди:

- а) відправлення звіту про угоду після підтвердження в розрахункову палату, де здійснюється кліринг;
- б) внесення змін у рахунок продавців та покупців в розрахунковій палаті відповідно до результатів угоди;
- в) підбір наказів покупців та продавців за алгоритмом «ціна/час»;
- г) введення учасником заявки через термінал;
- д) перевірка у спеціальному контрольному модулі кредитоспроможності учасника (за параметрами, що розроблено членами розрахункової палати);
- е) надходження інформації про виконанні накази (ціна товару, його кількість, найкращої ціни продажу та купівлі) після укладання угоди на ті термінали, з яких надійшли ці накази.

7. Якщо на біржі має місце конкуренція покупців при надмірному попиті, то використовується:

- а) англійський аукціон;
- б) голландський аукціон;
- в) подвійний аукціон;
- г) заочний аукціон.

8. За формою проведення біржові торги класифікуються на:

- а) контактні торги;
- б) біржова торгівля за участю брокерів;
- в) електронні торги;
- г) простий і подвійний аукціон;
- д) торги у вигляді сесій;
- е) самостійні біржові операції;
- ж) постійні торги.

9. Технологія й організація біржової торгівлі на товарних біржах України побудована за типом:

- а) англійського аукціону;
- б) голландського аукціону;
- в) подвійного аукціону;
- г) заочного аукціону.

10. Відмова клієнта брокера виконати угоду після її реєстрації звільняє від сплати біржового мита й комерційної винагороди брокеру.

- а) так;
- б) ні.

Контрольні запитання

1. Який основний документ встановлює принципи функціонування біржової торгівлі?

2. Перерахуйте основні операції біржових торгів. У чому полягає їх суть?

3. У чому полягають відмінності між англійською та голландською формами біржових торгів? Яка форма характерна для Української біржової торгівлі?

4. Охарактеризуйте основні правила ведення біржової сесії.

5. На вашу думку, з якою метою «Правилами біржової торгівлі на Українській універсальній біржі» передбачено правила облаштування залів для біржових торгів? Чи є це необхідним?

Тема 7. Брокерська діяльність

План

1. Брокерська фірма, роль і місце в біржовій діяльності.
2. Види брокерських угод.
3. Винагорода за брокерську діяльність та ефективність її здійснення.

Завдання 1

Дайте визначення поняття «брокерська фірма». Перерахуйте основні завдання та функції, які вона виконує.

Завдання 2

Охарактеризуйте договір на брокерське обслуговування та угоду-доручення. Зробіть їх порівняльну характеристику. Відповідь оформіть у вигляді таблиці.

1. Характеристика договорів	
Договір на брокерське обслуговування	Угода-доручення
2. Порівняльна характеристика договорів	
Спільне	Відмінне

Завдання 3

Що таке брокерська винагорода? У яких формах вона існує? Від чого вона залежить?

Завдання 4

Перерахуйте та опишіть показники, за якими визначається ефективність брокерської діяльності. Відповідь оформіть у вигляді таблиці.

Назва показника	Сутність показника

Тести

1. Договір-доручення – це угода, в якій брокер виступає:
 - а) від власного імені;
 - б) від власного імені й за власні кошти;
 - в) від імені й за кошти клієнта;
 - г) від власного імені й за кошти клієнтів.

2. Договір комісії – це угода, в якій брокер виступає:

- а) від власного імені й за власні кошти;
- б) від власного імені й за власні кошти;
- в) від імені й за кошти клієнта;
- г) від власного імені й за кошти клієнта.

3. Брокерські фірми створюються:

- а) членом біржі;
- б) державою;
- в) згідно із законодавством;
- г) членом біржі згідно із законодавством.

4. Брокер виконує такі функції:

- а) консультує, радить, допомагає в управлінні активами;
- б) управляє активами клієнтів;
- в) консультує, управляє активами, зводить продавців та покупців, хеджує ризики, розміщує товари у просторі та часі;
- г) страхує цінові ризики.

5. Найважливішими компонентами брокерської діяльності є:

- а) дистрибуція та інформація про ціни;
- б) комерційна діяльність;
- в) комісійна діяльність;
- г) досягнення власної вигоди.

6. Брокерська діяльність в Україні регламентується:

- а) законами та нормативними актами, статутом та правилами біржової торгівлі;
- б) біржовим законодавством;
- в) Міністерством економіки та міжнародної інтеграції;
- г) ДКУПФР.

7. Кожна брокерська контора має право бути зареєстрована:

- а) на одній біржі;
- б) не більш ніж на трьох біржах;
- в) на біржі, розташованій у тому ж регіоні, що й дана контора;
- г) на будь-якій кількості бірж.

8. Договір на брокерське обслуговування укладається між:

- а) брокером і біржею;
- б) брокерською контрою та клієнтом;
- в) біржею та представником клієнта;
- г) немає правильної відповіді.

9. Брокерська контора отримує винагороду від клієнта:

- а) залежно від того, як товар доставлений покупцеві;
- б) тільки після того як товар доставлений покупцеві;
- в) у вигляді процента від укладеної угоди;
- г) усі відповіді правильні.

10. Госпрозрахунковий підрозділ підприємства, який займається брокерським посередництвом та діє на підставі свого положення з правом відкриття рахунка в банку – це:

- а) брокерська контора;
- б) брокерське бюро;
- в) брокерська фірма.

11. Угода, що укладається між клієнтом і брокерською фірмою (конторою) на здійснення конкретної угоди купівлі-продажу товару на біржі – це:

- а) угода на брокерське обслуговування;
- б) угода-доручення клієнта брокерської фірми;
- в) звіт брокера.

12. Вид доручення брокеру, за яким угода на біржі повинна бути виконана точно за зазначеною ціною або відкладена до встановлення цієї ціни на біржі має назву:

- а) стіп-розпорядження брокерові з обмеженням ціни;
- б) розширене стіп-розпорядження про покупку;
- в) наказ брокерові із вказівкою інтервалу часу;
- г) наказ брокерові про обмеження ціни.

13. Показник, який визначається як відношення величини одержаного сумарного прибутку за укладеними брокерською фірмою угодами до величини усіх видів витрат, пов'язаних з укладанням контракту (від заявки клієнта до оформлення та реєстрації угоди після її укладання) – це:

- а) рівень економічної ефективності брокерської діяльності;
- б) обсяг прибутку на вкладений капітал;
- в) рівень рентабельності брокерських операцій;
- г) обсяг прибутку на одного брокера.

Контрольні запитання

1. За які кошти фінансується діяльність брокерської фірми?
2. У чому полягає особливість договору на брокерське обслуговування?
3. Що є гарантією для брокера для початку виконання договору-доручення?
4. Що повинна передати клієнтові брокерська фірма в кінці їх співпраці?
5. Які доручення може виконувати брокер?

Тема 8. Фондові біржі

План

1. Фондовий ринок і його учасники.
2. Цінні папери як біржовий товар.
3. Фондова біржа.
4. Застосування індексів на фондовому ринку.

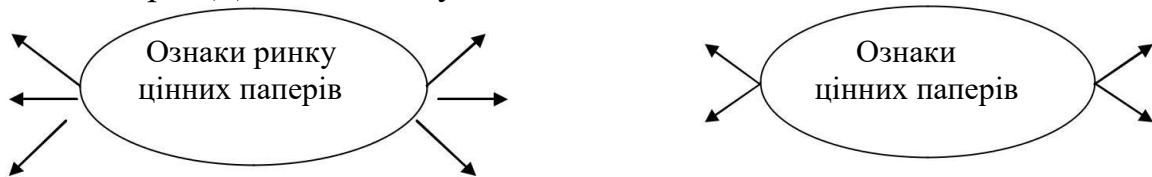
Завдання 1

Наведіть класифікацію ринку цінних паперів за основними ознаками. Дані зобразіть у вигляді таблиці:

Ознака класифікації	Вид	Характеристика
1. За терміном обігу	Грошовий	В обігу в основному перебувають боргові зобов'язання
	Капітальний	В обігу переважно інструменти власності – акції, середньо- та довгострокові боргові зобов'язання.
2.		

Завдання 2

Охарактеризуйте основні ознаки ринку цінних паперів та власне цінних паперів. Дані наведіть у вигляді схеми:

Завдання 3

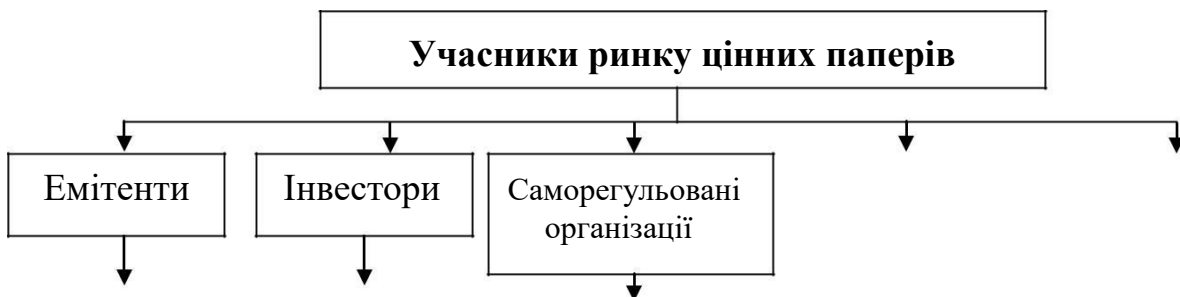
Охарактеризуйте функції ринку цінних паперів. Дані з поясненнями наведіть у вигляді таблиці:

Функції ринку цінних паперів

Загальноринкові	Специфічні

Завдання 4

Доповніть схему учасників ринку цінних паперів.

Завдання 5

В економічній літературі переважно виділяють чотири основні суб'єкти (учасники) фондового ринку. Перелічіть їх та аведіть характеристику.

Завдання 6

Наведіть класифікацію інвесторів за основними ознаками. Дані занесіть до таблиці

Ознака класифікації	Вид інвестора	Характеристика
1. За спрямованістю основної господарчої діяльності	Індивідуальний	Конкретна юридична або фізична особа, що здійснює інвестиції для розвитку своєї основної господарчої діяльності
	Інституціональний	Юридична особа – фінансовий посередник, що акумулює засіб індивідуальних інвесторів і здійснює інвестиційну діяльність, спеціалізовану на операціях
2.		

Тести

1. Касові угоди на валютній і фондовій біржах характеризуються:

- а) збігом термінів укладання та виконання негайного постачання біржових активів;
- б) розбіжністю терміну виконання з моментом укладання угоди;
- в) завчасним встановлення курсу купівлі (продажу) біржових активів;
- г) немає правильної відповіді .

2. Термінові пролонгаційні угоди на фондовій біржі передбачають:

- а) обов'язкове виконання у встановлений термін за твердою ціною;
- б) угоди з похідними цінними паперами;
- в) перенесення терміну виконання касової угоди;
- г) немає правильної відповіді.

3. До боргових цінних паперів належать:

- а) облігації та векселі;
- б) облігації, зобов'язання, векселі, депозитні сертифікати;
- в) акції;
- г) варанти.

4. До основних ознак боргових цінних паперів належать:

- а) термін існування, характер доходу, забезпеченість відшкодування;
- б) масовість;
- в) замінність;
- г) ліквідність.

5. Лістинг – це:

- а) включення цінних паперів до котирувального списку біржі;
- б) біржова експертиза;

- в) процедура виключення цінних паперів з котирувального списку біржі;
- г) біржове котирування.

6. Цінний папір, що свідчить про безумовне грошове зобов'язання юридичної або фізичної особи сплатити після настання строку певну суму грошей власникові цінному паперу або його утримувачу називається ощадний сертифікат.

- а) так;
- б) ні.

7. Випускаються облігації наступних видів:

- а) іменній ;
- б) процентній;
- в) які вільно обертаються.

8. Власники облігацій підприємства мають право:

- а) на частину майна при ліквідації підприємства й участь у керуванні підприємством;
- б) на одержання доходу у формі фіксованого відсотка до номінальної вартості облігації;
- в) на одержання доходу у формі фіксованого відсотка до номінальної вартості облігації й участь у керуванні підприємством;
- г) на участь у керуванні підприємством.

9. До іпотечних цінних паперів належать:

- а) заставні;
- б) облігації, зобов'язання, векселі, депозитні сертифікати;
- в) акції;
- г) сертифікати ФОН.

10. Цінні папери, механізм випуску та обігу яких пов'язаний з правом на придбання чи продаж протягом строку, встановленого договором, цінних паперів, інших фінансових та/або товарних ресурсів – це:

- а) боргові цінні папери;
- б) похідні цінні папери;
- в) іпотечні цінні папери;
- г) пайові цінні папери.

11. Власник привілейованої акції має право:

- а) брати участь у керуванні акціонерним товариством, якщо інше не передбачене статутом;
- б) на одержання дивідендів;
- в) на пріоритетну участь у розподілі майна у випадку ліквідації акціонерного товариства;

г) на одержання дивідендів, незалежно від розміру прибутку акціонерного товариства.

12. До ринкових характеристик цінних паперів, серед інших, належать такі:

- а) національна належність;
- б) форма випуску;
- в) рівень ризику;
- г) форма існування.

13. Цінні папери, головна особливість яких полягає в тому, що вони можуть водночас виконувати і функції грошей і бути інструментом короткострокового інвестування капіталу з метою отримання прибутку – це:

- а) інвестиційні цінні папери;
- б) грошові цінні папери;
- в) основні цінні папери;
- г) похідні цінні папери.

14. До загальноринкових функцій цінних паперів можна віднести:

- а) отримання прибутку від операцій на ринку;
- б) перерозподіл коштів між галузями і сферами ринкової діяльності;
- в) виробництво і доведення до учасників ринкової інформації про об'єкти торгівлі та її учасників;
- г) перерахунок заощаджень з невиробничої у виробничу форму.

15. Установіть відповідність у вигляді комбінації букв і цифр

**Критерії класифікації
фондових ринків**

Види ринків

а) економічна природа цінних паперів;	1. Вторинний ринок;
	2. Ринок боргових цінних паперів;
	3. Ринок пайових цінних паперів;
б) суб'єкти випуску цінних паперів;	4. Ринок муніципальних позик;
	5. Ринок похідних цінних паперів;
	6. Ринок цінних паперів підприємств і організацій
в) спосіб розміщення цінних паперів.	7. Первинний ринок;
	8. Ринок державних позик.

Контрольні запитання

1. У чому різниця між місцевим та національним фондовим ринком? За якою ознакою ці види відокремлені?

2. Охарактеризуйте біржовий та позабіржовий ринки. Які особливості належать позабіржовому ринку? Що таке «бичачий» та «ведмежий» ринки?

3. У чому полягає основна відмінність ринку цінних паперів?

4. Які специфічні функції ринку цінних паперів ви можете назвати?

5. Хто належить до побічної групи учасників фондового ринку?

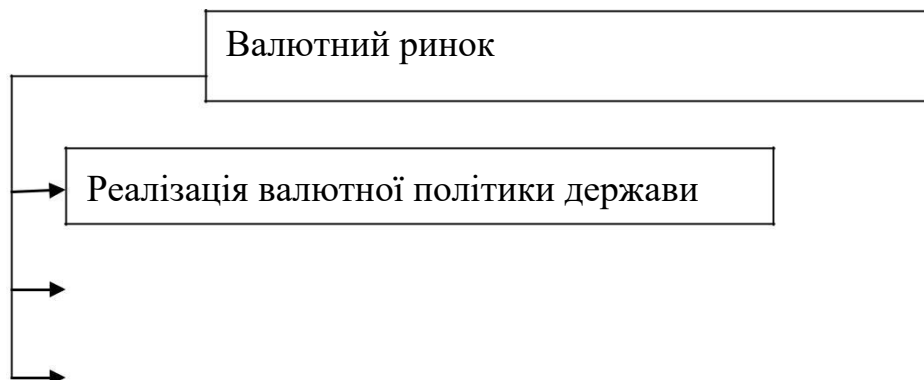
Тема 9. Основи функціонування валютної біржі

План

1. Поняття, функції і суб'єкти валютного ринку.
2. Передумови і етапи становлення валютного ринку України.
3. Види і порядок укладання угод на валютній біржі.

Завдання 1

Наведіть визначення поняття «валютний ринок» та його основні функції. Дані зобразіть у вигляді схеми:

Завдання 2

Охарактеризуйте суб'єктів валютного ринку. Наведіть їх характеристики. Які з них, на вашу думку, є ключовими?

Завдання 3

Користуючись лекційним матеріалом та літературними даними, сформулюйте основні етапи становлення валютного ринку України. Дані оформіть у вигляді таблиці:

Етап	Характеристика
1. Період СРСР	В Україні валютний ринок був представлений Держбанком та Зовнішекономбанком (ЗЕБ) СРСР.

Завдання 4

Наведіть основні характерні ознаки Української міжбанківської валютної біржі. Хто може бути її членами? У чому полягають її основні функції?

Завдання 5

Охарактеризуйте види біржових угод та термінових валютних угод. Наведіть послідовну характеристику схеми укладання валютних операцій на біржі.

Тести

1. Валютна операція, що укладається між банками та становить комбінацію купівлі і продажу однієї й тієї ж валюти, але в різні терміни – це:

- а) угода «своп»;
- б) угода «спот»;
- в) валютний арбітраж;
- г) звичайна термінова угода.

2. Операції з валютами з метою одержання прибутку через використання у визначений момент часу існуючих на фінансових ринках розривів між курсами і відсотковими ставками за касовими і строковими операціями – це:

- а) угода «своп»;
- б) угода «спот»;
- в) валютний арбітраж;
- г) звичайна термінова угода.

3. Установіть правильну послідовність, указавши послідовність буквами

Послідовність укладання валютних операцій на біржі

- а) укладення угоди між клієнтом і учасником торгів;
- б) блокування коштів клієнта для виконання угод;
- в) клієнт приймає рішення про купівлю або продаж іноземної валюти та вибирає учасника торгів, через якого будуть здійснюватися угоди;
- г) формування заявки клієнта.

4. Стан торгів, при якому обсяг заявок на продаж іноземної валюти стає рівним обсягу заявок на її купівлю – це:

- а) лістинг;
- б) фіксінг;
- в) ділінг;
- г) арбітраж.

5. Головним органом валютного контролю в Україні є:

- а) Державна податкова адміністрація України;
- б) Державний митний комітет України;
- в) НБУ;
- г) Міністерство зв'язку України.

6. Регулювання валютного ринку поділяється на:

- а) регіональне;
- б) національне;
- в) пряме й непряме;
- г) міжнародне;
- д) саморегулювання.

7. До основних видів валютних ринків не відносять:

- а) регіональні ринки валют;
- б) ринок євровалют;
- в) столичні ринки;
- г) національні ринки;
- д) спеціальні ринки.

8. До суб'єктів валютного ринку не належать:

- а) державні установи;
- б) юридичні та фізичні особи;
- в) комерційні банківські установи;
- г) валютні біржі та валютні відділи товарних і фондових бірж;
- д) товарні біржі.

9. До основних операцій, які здійснюють на валютних біржах не належать:

- а) ф'ючерсні операції;
- б) страхування валютних ризиків;
- в) операції «спот»;
- г) валютний опціон;
- д) валютний арбітраж.

10. Угода, за якою продавець бере на себе зобов'язання через певний термін передати покупцю валюту, а покупець зобов'язується прийняти її й оплатити відповідно до умов угоди – це:

- а) угода «своп»;
- б) угода «спот»;
- в) форвардна валютна операція;
- г) звичайна термінова угода.

Контрольні запитання

1. У чому полягає основна функція валютного ринку?
2. Які нормативно-правові акти є основами формування українського валютного ринку?
3. Хто наділений найширшими повноваженнями у сфері регулювання валютного ринку України?
4. У чому полягає різниця між ф'ючерсним та форвардним контрактом? У чому полягають особливості ф'ючерсної угоди?
5. Що таке угода «своп»? У чому її особливості?

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Самостійне вивчення матеріалу курсу здійснюється у таких формах:

- опрацювання лекційного матеріалу;
- опрацювання навчальної та навчально-методичної літератури;
- вивчення законодавчих актів, що регулюють біржову діяльність;
- розв'язування задач за відповідними темами курсу;
- тестування для перевірки власних знань.

Самостійна робота студентів здійснюється з використанням нижченаведених літературних джерел.

Інформаційна база самостійної роботи

Тема	Літературне джерело, стор.
Товарна біржа як елемент інфраструктури ринку	4 (с. 6-14); 5 (с. 6-18); 8 (с. 45-68, 87-95); 10 (с. 7-25, 29-34); 11 (с. 51-57, 72-82); 12 (с. 32-52); 14 (с. 19-30, 225-277)
Регулювання біржової діяльності	4 (с. 32-45); 5 (с. 42-47); 8 (с. 68-87); 10 (с.25-28); 11 (с. 58-71); 12 (с. 52-61); 14 (с. 344-366)
Біржові угоди	4 (с. 59-77); 5 (с. 19-42, 48-50); 8 (с. 113-124); 10 (с. 54-55, 194-200); 11 (с. 83-130, 156-179); 12 (с. 61-88); 14 (с. 57-87, 386-462)
Ф'ючерсний ринок	4 (с. 97-112); 8 (с. 249-267); 10 (с. 129-171); 11 (с. 117-131); 12 (с. 88-97), 14 (с. 277-308, 462-551)
Організація і технологія біржової торгівлі	4 (с. 78-86); 8 (с. 99-108); 10 (с. 66-81, 93-98); 11 (с. 142-155); 12 (с. 97-112); 14 (с. 226-277, 308-344)
Брокерська діяльність	4 (с. 86-97); 8 (с. 148-165); 10 (с. 172-173); 11 (с. 131-142); 12 (с. 112-126)
Фондовий ринок і його учасники	4 (с. 136-147); 5 (с. 68-71); 8 (с. 170-221); 10 (с. 99-118); 11 (с. 198-225); 12 (с. 126-145)
Основи функціонування валютної біржі	4 (с. 147-157); 8 (с. 229-245); 10 (с. 99-118); 11 (с. 228-241); 12 (с. 145-159)

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ РОЗРАХУНКОВОЇ РОБОТИ

Виконання розрахункових завдань забезпечує закріплення теоретичних знань з дисципліни та набуття практичних навичок

Розрахункове завдання слід оформляти, додержуючись установленої послідовності та правил викладання матеріалу:

1. Титульний аркуш, на якому вказати назву кафедри, назву дисципліни, тему контрольної роботи, шифр групи, номер залікової книжки, прізвище, ім'я та по батькові студента повністю, прізвище та посаду викладача.

2. Зміст, в якому викласти назву розділів роботи і сторінку.

3. Розділи роботи.

4. Список використаних джерел.

Текст роботи необхідно викладати чітко без скорочення слів.

Роботу набирають на комп'ютері (формат А4, 14 кегель, через 1,5 інтервал).

В кінці роботи вказати дату закінчення і підпис.

Структура розрахункового завдання складається з двох частин:

1. Теоретичної частини у вигляді написання реферату за темою відповідно до варіанту.

2. Практичної частини, яка полягає у вирішенні розрахункових завдань відповідно до свого варіанта.

Завдання на контрольну роботу обирається студентом за двома останніми цифрами залікової книжки. Номер варіанта **теоретичної частини** контрольної роботи відповідає передостанній цифрі в номері залікової книжки, номер варіанта **практичної частини** відповідає останній цифрі залікової книжки студента.

У першій частині контрольної роботи студент висвітлює одне з теоретичних питань за наступним переліком:

0. Сучасний стан світового біржового ринку.

1. Історія розвитку вітчизняних бірж.

2. Принципи діяльності та організаційна структура бірж.

3. Організація біржової торгівлі на ф'ючерсних біржах.

4. Характеристика та класи біржового товару.

5. Процедура проведення біржових торгів.

6. Характеристика угод на товарній і фондових біржах.

7. Поняття та техніка хеджування на біржовому ринку.

8. Торгівля опційними контрактами на біржовому ринку.

9. Біржові операції на ф'ючерсному ринку.

Перелік задач розрахункової частини контрольної роботи

№ варіанта	№ задач	№ варіанта	№ задач	№ варіанта	№ задач
0	1, 11, 16, 26	4	5, 15, 20, 30	8	9, 14, 24, 34
1	2, 12, 17, 27	5	6, 11, 21, 31	9	10, 15, 25, 35
2	3, 13, 18, 28	6	7, 12, 22, 32		
3	4, 14, 19, 29	7	8, 13, 23, 33		

ЗАДАЧІ ПРАКТИЧНОЇ ЧАСТИНИ

Задача 1. Торговець, який має довгу позицію за контрактами на срібло, вирішив ліквідувати своє зобов'язання. Що йому потрібно зробити? Вартість ф'ючерсного контракту з моменту його укладання зросла на 10 у. о. Програв чи виграв торговець?

Задача 2. Визначити прибуток або збиток для торговця, який має довгу позицію за контрактом на соєву олію, якщо ціни зросли на 0,05 у. о./фунт. Одиниця контракту – 60000 фунтів.

Задача 3. Торговець, який має коротку позицію за контрактами на пшеницю, вирішив ліквідувати своє зобов'язання. Що йому треба зробити? Вартість ф'ючерсного контракту з моменту його укладання знизилась на 30 у. о. Програв чи виграв торговець?

Задача 4. Визначити прибуток або збиток для торговця, який має довгу позицію за контрактом на соєву олію, якщо ціни знизились з 0,321 до 0,317 у. о./фунт. Одиниця контракту – 60000 фунтів.

Задача 5. Клієнт дав доручення брокеру купити 10 червневих контрактів на золото за ціною 395 у. о./унцію. Одиниця контракту – 100 тройських унцій. Визначити вартість усієї угоди.

Задача 6. Ціна біржового товару складає 0,1 у. о./фунт, одиниця контракту 30 000 фунтів. Визначити суму початкової маржі за умови, що вона складає 5% вартості ф'ючерсного контракту.

Задача 7. Дилер продав 200000 барелів нафти за березневими ф'ючерсними контрактами за 14,5 у. о./бар. Маржа склала 2000 дол. за контракт, одиниця контракту – 10000 барелів. Яка буде сума його рахунку, якщо він закриє угоду за ціною 14,35 у. о./бар.

Задача 8. Торговець продав 20 січневих ф'ючерсних контрактів на нафту по 14,5 у. о./бар (одиниця контракту – 1000 барелів, початкова маржа – 1000 дол. за контракт). Ціна нафти піднялась до 15,2 у. о./бар. Чи є необхідність вносити варіаційну маржу, якщо вона становить 75% від початкової маржі?

Задача 9. Дилер продав 100000 унцій срібла за грудневими ф'ючерсними контрактами за 4,8 у. о./унцію. Маржа склала 2500 у. о. за контракт, одиниця контракту – 5000 унцій. Яка буде сума його рахунку, якщо він закриє угоду за ціною 5,02 у. о./унцію?

Задача 10. Визначити прибуток або збиток для торговця, який має коротку позицію за контрактом на соєву олію, якщо ціни зросли з 0,321 до 0,342 у. о./фунт. Одиниця контракту – 60000 фунтів.

Задача 11. Розрахуйте стан рахунків клієнтів за 2 контрактами на кукурудзу (одиниця контракту – 5000 бушелів). Початкова маржа складає 10% вартості контракту, варіаційна маржа – 75% від початкової маржі.

Стан рахунків клієнтів

Дата	Продавець		Котирування, у. о./буш	Покупець	
	Маржа, у.о.	Рахунок, у. о.		Маржа, у.о.	Рахунок, у. о.
05.05			1,32		
06.05			1,37		
07.05			1,41		
08.05			1,35		
09.05			1,33		

Задача 12. Розрахуйте стан рахунків клієнтів за 1 контрактом на золото (одиниця контракту – 100 тройських унцій). Початкова маржа складає 15% вартості контракту, варіаційна маржа – 75% від початкової маржі.

Стан рахунків клієнтів

Дата	Продавець		Котирування, у.о./унцію	Покупець	
	Маржа, у.о.	Рахунок, у.о.		Маржа, у.о.	Рахунок, у.о.
05.07			390,00		
06.07			391,00		
07.07			390,25		
08.07			390,55		
09.07			390,75		

Задача 13. Розрахуйте стан рахунків клієнтів за 2 контрактами на нафту (одиниця контракту – 1000 барелів). Початкова маржа складає 7% вартості контракту, варіаційна маржа – 75% від початкової маржі.

Стан рахунків клієнтів

Дата	Продавець		Котирування, у. о./бар	Покупець	
	Маржа, у. о.	Рахунок, у. о.		Маржа, у. о.	Рахунок, у. о.
05.06			14,1		
06.06			14,3		
07.06			14,0		
08.06			13,7		
09.06			13,5		

Задача 14. Розрахуйте стан рахунків клієнтів за 1 контрактом на какао (одиниця контракту – 10 т). Початкова маржа складає 7% вартості контракту, варіаційна маржа – 70% від початкової маржі.

Стан рахунків клієнтів

Дата	Продавець		Котирування, у. о./т	Покупець	
	Маржа, у. о.	Рахунок, у. о.		Маржа, у. о.	Рахунок, у. о.
03.03			50,0		
04.03			51,0		
05.03			52,5		
06.03			49,5		

Задача 15. Розрахуйте стан рахунків клієнтів за 2 контрактами на велику рогату худобу (одиниця контракту – 40000 фунтів). Початкова маржа складає 6% вартості контракту, варіаційна маржа – 75% від початкової маржі.

Стан рахунків клієнтів

Дата	Продавець		Котирування у. о./фунт	Покупець	
	Маржа, у. о.	Рахунок, у. о.		Маржа, у. о.	Рахунок, у. о.
10.04			18,0		
11.04			19,0		
12.04			17,1		
13.04			20,9		

Задача 16.

Підприємство купує зерно та виробляє з нього борошно. Поточна ціна зерна на наявному ринку складає 800 грн. за 1 тонну, але передбачається, що через 2 місяці ціна на зерно може збільшитись, що зробить виробництво борошна збитковим. Щоб застрахуватися від можливого підвищення цін на зерно, підприємство купує двохмісячний контракт на зерно, за яким ціна за 1 тонну зерна складає 870 грн.

Прогнози підприємства справилились і ціни на зерно через 2 місяці підвищились: на наявному ринку до 850 грн. за тонну, на ф'ючерсному – 930 грн. за тонну. Підприємство придбало зерно на наявному ринку і закрило свою позицію на ф'ючерсному ринку.

Розрахувати базис, прибуток або збиток підприємства і кінцеву ціну купівлі 1 тонни зерна. Зробити висновки.

Задача 17.

30 серпня представнику кондитерської фірми запропоновано контракт на поставку у грудні місячної норми виробництва кондитерських виробів до Різдвяних свят. Для цього йому необхідно закупити цукор у жовтні. Жовтневі ф'ючерсні контракти у серпні йдуть по 240 у. о./т. Через два місяці він купує цукор на наявному ринку по 260 у. о./т, що більше ніж ціна, яка закладена в калькуляцію на 35 у. о. Ф'ючерсна ціна також зросла до 270 у. о./т.

Визначити:

1. Яку хеджеву операцію варто провести фінансисту фабрики, щоб не допустити втрат?
2. Розрахуйте підсумки угоди на наявному та ф'ючерсному ринках.
3. Визначить кінцеву ціну закупівлі цукру.

Задача 18. Підприємству необхідно закупити через два місяці 10 т продукції, але є небезпека підвищення цін у порівнянні з сучасним рівнем, який становить 170 у.о./т.

Швидка закупка для підприємства неможлива, бо постають проблеми зі зберіганням продукції (підприємство не має сховища). Керівництво підприємства вирішує використати можливості ф'ючерсного ринку і купує контракти з жовтневою позицією на 10 т продукції за поточною ціною у 180 у.о./т.

У жовтні підприємство купує 10 т продукції на фізичному ринку за ціною, що склалася на той момент – 185 у.о./т, та закриває позицію за ціною 190 у.о./т.

Завдання:

1. Розрахуйте початкову (6%) й варіаційну маржу (75%).
2. Розрахуйте базис. Визначте зміну базису.
3. Розрахуйте підсумки угоди на наявному та ф'ючерному ринках.
4. Визначте кінцеву ціну купівлі продукції.

Задача 19. Виробник фотопаперу планує закупити 20 000 унцій срібла в грудні. Цільова ціна його майбутньої закупки складає 4,5 у. о./унція. 10 вересня грудневі ф'ючерсні контракти на срібло продавалися за ціною 4,75 у. о./унція. Виробник вирішив хеджувати закупку. 25 грудня ціна на срібло на наявному ринку складає 4,7 у. о./унція. Ф'ючерсні контракти котируються за ціною 4,9 у. о./ унція.

Завдання:

1. Розрахуйте початкову (5%) й варіаційну маржу (75%).
2. Розрахуйте базис. Визначте зміну базису.
3. Розрахуйте підсумки угоди на наявному та ф'ючерному ринках.
4. Визначте кінцеву ціну купівлі продукції.

Задача 20. На 1 березня на наявному ринку зернових встановилася ціна на рівні 125 у. о./т. За розрахунками така ціна влаштовує фермера, тому що компенсує всі витрати і дає певний прибуток. Фермер планує завершити збирання урожаю у кінці серпня. Для того щоб захистити себе від можливого зниження цін, він укладає на ф'ючерській біржі контракт на поставку товару 1 вересня за ціною 140 у. о./т.

З наближенням терміну виконання контракту можливі дві ситуації. Розгляньте кожну з них:

1. Пропозиція перевищує попит, тому в кінці серпня поточна ціна наявного ринку знизилась до 120 у.о./т. Це призвело до відповідного зниження її і на ф'ючерському ринку до 135 у.о./т.
2. У зв'язку з неврожаєм поточна ціна на наявному ринку зросла до 145 у.о./ т, на ф'ючерському ринку ціна складає 160 у. о./т.

Завдання:

1. Розрахуйте початкову (5%) й варіаційну маржу (75%).
2. Розрахуйте базис. Визначте зміну базису.
3. Розрахуйте підсумки угоди на наявному та ф'ючерському ринках.
4. Визначте кінцеву ціну продажу пшениці.

Задача 21. На початку жовтня бройлерна птахофабрика планує потребу в соєвих шротах на січень наступного року обсягом 100 т. Наявний корм у цей час продається за ціною 148 у.о./т. Птахофабрику така ціна влаштовує, але вона не має вільного сховища. З огляду на очікуване підвищення ціни в січні вона вирішує здійснити хеджування. Бройлерна птахофабрика купує простий контракт – 100 т січневих соєвих шротів. У жовтні ф'ючерсні контракти на соєвий шрот продаються за ціною 153 у. о./т. Визначити базис.

Припустімо, протягом наступних місяців попит на соєвий шрот значно

перевищив передбачуваний, тому що урожай соєвих бобів зібрано нижчий за очікуваний, що й спричинило підвищення цін на соєвий шрот. У грудні бройлерна птахофабрика повинна купувати корми. Розрахуйте базис, наявну, цільову і чисту купівельну ціну та ф'ючерсний прибуток, якщо:

1. наявна і ф'ючерсна ціна збільшились на 7 у.о./т;
2. базис послабився з 5 у.о./т до 7 у.о./т січневого ф'ючерсного контракту на соєвий шрот;
3. базис посилюється з 5 у.о./т до 3 у.о./т січневого ф'ючерсного контракту на соєвий шрот.

Задача 22. Фермер планує зібрати 30 000 бушелів пшениці у вересні. Цільова ціна його майбутнього продажу складає 2.5 у.о./буш. 15 квітня ф'ючерсне котирування вересневого контракту на пшеницю складає 2,72 у.о./буш. Одиниця контракту – 5000 бушелів. Фермер вирішує хеджувати весь урожай. 20 вересня фермер продав урожай елеватору за ціною 2,32 у.о./буш и закрит свою позицію за ціною 2,51 у.о./буш.

Завдання:

1. Розрахуйте початкову (3%) й варіаційну маржу (75%).
2. Розрахуйте базис. Визначте зміну базису.
3. Розрахуйте підсумки угоди на наявному та ф'ючерсному ринках.
4. Визначте кінцеву ціну продажу пшениці.

Задача 23. Фермер планує зібрати 20 000 бушелів пшениці у вересні. Цільова ціна його майбутнього продажу складає 2.6 у. о./буш. 15 квітня ф'ючерсне котирування контракту на пшеницю складало 2,8 у. о./буш. Одиниця контракту – 5 000 бушелів. Фермер вирішує хеджувати 50% урожаю. 20 вересня фермер продав урожай елеватору за ціною 2,22 у. о./буш. і закрит свою позицію за ціною 2,43 у. о./буш.

Завдання:

1. Розрахуйте початкову (5%) і варіаційну маржу (75%).
2. Розрахуйте підсумки угоди на наявному й ф'ючерсному ринках.
3. Визначте кінцеву ціну продажу пшениці.

Задача 24. Підприємству необхідно закупити 20 000 т газойля, але є небезпека підвищення цін у порівнянні з сучасним рівнем, який становить 170 у. о. за 1 т. Швидка закупка для підприємства неможлива, бо постають проблеми зі зберіганням продукції (підприємство не має сховища). Керівництво підприємства вирішує використати можливості ф'ючерсного ринку. У серпні ф'ючерсні контракти на газойль котируються по 165 у. о./т. В листопаді ціна на газойль дійсно підвищилась і становить 180 у. о/т. На ф'ючерсному ринку ціна на газойль складає 187,5 у. о./т. Підприємство закупає газойль та закриває свою ф'ючерсну позицію.

Завдання:

1. Розрахуйте початкову (4%) і варіаційну маржу (75%).
2. Розрахуйте базис. Яку модель ринку він описує? Визначте зміну базису.
3. Розрахуйте підсумки угоди на наявному й ф'ючерсному ринках.

4. Визначте кінцеву ціну придбання газойлю.

Задача 25. Підприємство виробляє та продає алюміній. Поточна ціна на наявному ринку, яка складає 500 у.о./т, задовольняє підприємство, але передбачається, що через 3 місяці ціна може знизитись і тоді товар буде збитковим.

Підприємство вирішує хеджуватися на ф'ючерсному ринку, де ціна алюмінію за контрактом складає 600 у.о /т.

Прогноз підприємства здійснився, і через 3 місяці ціна алюмінію на наявному ринку складала 420 у.о./т, а на ф'ючерсному ринку – 520 у.о./т.

Підприємство реалізувало свою продукцію на наявному ринку та закрило позицію по ф'ючерсному контракту на біржі.

Завдання:

1. Визначити дії підприємства та розрахувати кінцеву ціну продажу 1 тонни алюмінію, прибуток чи збиток продавця.
2. Розглянути результати діяльності підприємства, якщо воно не використовувало б ф'ючерсний ринок.
3. На яку суму наприкінці було реалізовано увесь вироблений алюміній і на яку суму підприємство отримало більше прибутку чи збитку, ніж у випадку, якщо б підприємство не використало хеджування.

Задача 26. Покупець придбав опціон на продаж ф'ючерсного контракту за ціною 140 у.о. зі сплатою премії в розмірі 20 у. о. Яким буде результат угоди для покупця та продавця опціону, якщо до кінця терміну дії опціону ціни становитимуть (таб.)?

Результати угоди для покупця та продавця

Ціна ф'ючерсного контракту, у. о.	Покупець (прибуток, збиток, у. о.)	Продавець (прибуток, збиток, у. о.)
80		
100		
120		
140		
160		
180		

Задача 27. Покупець придбав опціон на ф'ючерсний контракт на газойль за базисною ціною 158 у. о./т з премією 12 у. о. Яким буде результат, якщо до завершення терміну дії опціону ціни становитимуть (таб.)?

Результат угоди для покупця

Ціна ф'ючерсного контракту, у. о.	Опціон на купівлю (прибуток, збиток, у. о.)	Опціон на продаж (прибуток, збиток, у. о.)
150		
160		
170		
180		

185		

Задача 28. Покупець придбав опціон на купівлю ф'ючерсного контракту за ціною 140 дол. зі сплатою премії у розмірі 20 у.о. Яким буде результат угоди для покупця та продавця опціону, якщо до кінця терміну дії опціону ціни становитимуть (табл.)?

Результат угоди для покупця та продавця

Ціна ф'ючерсного контракту, у. о.	Покупець (прибуток, збиток, у. о.)	Продавець (прибуток, збиток, у. о.)
80		
100		
120		
140		
160		
180		
200		

Задача 29. Продавець реалізував опціон на срібло за ціною 6,5 у.о./унцію з премією 0,5 у. о. Яким буде результат, якщо до закінчення терміну дії опціону ціни складатимуть (табл.):

Результат угоди для продавця

Ціна ф'ючерсного контракту, у. о.	Опціон на купівлю (прибуток, збиток, у. о.)	Опціон на продаж (прибуток, збиток, у. о.)
5,0		
5,5		
6,0		
6,5		
7,0		

Задача 30. Покупець придбав опціон на купівлю ф'ючерсного контракту за ціною 150 у.о. зі сплатою премії у розмірі 25 у.о. Яким буде результат угоди для покупця та продавця опціону, якщо до кінця терміну дії опціону ціни становитимуть (табл.)?

Результат угоди для покупця та продавця

Ціна ф'ючерсного контракту, у. о.	Покупець (прибуток, збиток, у. о.)	Продавець (прибуток, збиток, у. о.)
90		
105		
135		
150		
160		

Задача 31. Продавець реалізував опціон на срібло за ціною 5,5 у. о./унцію з премією 1,0 у. о. Яким буде результат, якщо до закінчення терміну дії опціону ціни складатимуть (табл.)?

Результат угоди для продавця

Ціна ф'ючерсного контракту, у. о.	Опціон на купівлю (прибуток, збиток, у. о.)	Опціон на продаж (прибуток, збиток, у. о.)
4,0		
4,5		
5,0		
5,5		
7,0		

Задача 32. Покупець придбав опціон на продаж ф'ючерсного контракту за ціною 200 у. о. зі сплатою премії в розмірі 30 у. о. Яким буде результат угоди для покупця та продавця опціону, якщо до кінця терміну дії опціону ціни становитимуть (табл.)?

Результати угоди для покупця та продавця

Ціна ф'ючерсного контракту, у. о.	Покупець (прибуток, збиток, у. о.)	Продавець (прибуток, збиток, у. о.)
180		
190		
210		
230		
250		

Задача 33. Продавець реалізував опціон на ф'ючерсний контракт за ціною 95 у.о./унцію з премією 15 у. о. Яким буде результат, якщо до закінчення терміну дії опціону ціни складатимуть (табл.)?

Результат угоди для продавця

Ціна ф'ючерсного контракту, у. о.	Опціон на купівлю (прибуток, збиток, у. о.)	Опціон на продаж (прибуток, збиток, у. о.)
85		
95		
105		
110		
125		

Задача 34. Покупець придбав опціон на купівлю ф'ючерсного контракту за ціною 350 у. о. зі сплатою премії у розмірі 65 у. о. Яким буде результат угоди для покупця та продавця опціону, якщо до кінця терміну дії опціону ціни становитимуть (табл.)?

Результат угоди для покупця та продавця

Ціна ф'ючерсного контракту, у. о.	Покупець (прибуток, збиток, у. о.)	Продавець (прибуток, збиток, у. о.)
250		
350		
410		
420		
450		
460		

Задача 35. Продавець реалізував опціон на бавовну за ціною 3,4 у.о./унцію з премією 0,9 у. о. Яким буде результат, якщо до закінчення терміну дії опціону ціни складатимуть (табл.)?

Результат угоди для продавця

Ціна ф'ючерсного контракту, у. о.	Опціон на купівлю (прибуток, збиток, у. о.)	Опціон на продаж (прибуток, збиток, у. о.)
3,0		
3,4		
4,5		
5,0		
5,5		

СПИСОК ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ

Основні джерела (підручники, навчальні посібники, інші видання)

1. Про товарну біржу [Електронний ресурс]: Закон України від 10.12.1991 р. № 1956-ХІІ зі змінами і доповненнями. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1956-12>.
2. Про цінні папери та фондовий ринок [Електронний ресурс]: Закон України від 23.02.2006 р. № 3480 –IV зі змінами та доповненнями. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3480-15>.
3. Беднарчук М.С. Біржові товари.: підручник для ВНЗ/ М.С. Беднарчук, І.С. Полікарпов. – Львів: «МагноліяПлюс», 2007. – 365 с. – ISBN 978 – 966 – 20 – 25 – 03 – 0.
4. Біржова і банківська справа: конспект лекцій для студентів економічних спеціальностей. Укл. Гордієнко Н.І.– Х.: ХДАМГ, 2002. – 192 с.
5. Біржова діяльність: навчальний посібник. / В. І. Крамаренко, Б. І. Холод, Ю. Н. Воробйов та ін.; під ред.: В. І. Крамаренко; під ред. Б. І. Холод. – К. : ЦУЛ, 2003. –261 с. – ISBN 966 –541– 041– 5.
6. Дудяк Р.П. Організація біржової діяльності: основи теорії і практикум: навч. посіб./ Р.П. Дудяк, С.Я. Бугіль. – Львів: «Новий світ-2000», «Магнолія плюс», 2003.– 360 с. – ISBN 966 – 7827 – 24 – 0.
7. Загородній А.Г. Біржа. Біржові операції: термінологічний словник./ А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк. – К.: ТОВ «Алерта», 2008. – 186 с. – ISBN 978 – 966 –8533 –77 – 8.
8. Кушнір Т.Б. Економіка і організація біржової торгівлі: навч. Посібник для студ. екон. спец. вищ. навч. закл./Т.Б. Кушнір. – Х.: ХДУХТ, Консул, 2004.– 214 с. – ISBN 966 –7920 – 42 – 9.
9. Резго Г.Я. Биржевое дело: учебник / Г.Я. Резго, И.А. Кетова.– М.:ИНФРА-М, 2010.– 288 с. – ISBN 978 – 5 – 279 – 03404 – 8.
10. Ситник Ю.О Конспект лекцій з курсу «Біржова діяльність» (для студентів спеціальності 6.050100 «Облік і аудит»)/ Ю.О. Ситник. – Х.: ХНАМГ, 2007. – 161 с.
11. Солодкий М. О. Біржовий ринок: навч. посіб. / М. О. Солодкий. – К.: Аграрна освіта, 2010. – 565 с. – ISBN 978 – 966 – 2007 – 10 – 7.
12. Сохацька О.М. Біржова справа: підручник/ О.М. Сохацька – 2-е вид., переробл. та доп. – Тернопіль: Карт-бланш, 2008.– 632с. – ISBN 966 – 7952– 15 – 0.
13. Чесноков В.Л. Біржові операції: навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів / В.Л. Чесноков; Ред. М. А. Коваленко. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 191 с. – ISBN 978–966–364–605–3.

Додаткові літературні джерела

16. Дмитрук Б. П. Організація біржової діяльності в агропромисловому комплексі: навч. посіб. / Б.П. Дмитрук. – К.: Либідь, 2001. – 344 с. – ISBN 966 – 06 – 0194 – 8.
17. Лофтон Т. Основы торговли фьючерсами: монографія / Т.Лофтон; Пер. А.Шматов, Ред. И.Чевтаева. – 2-е изд. полн. перераб. – М.: ИК Аналитика, 2001. – 283 с. – ISBN 5– 93855– 009 – 2.
18. Мендрул О. Г. Ринок цінних паперів: навч. посіб. / О.Г.Мендрул, І. А. Шевчук. – 2.вид., доп. та перероб. – К.: КНЕУ, 2000. – 156 с. – ISBN 966 – 574 – 048 –2.
19. Пепа Т. В. Біржова діяльність: навч. посіб. для студ. вузів / Т.В.Пепа, Т. І. Пішеніна, В. В. Лавринович. – К.: Ліра – К.: 2009. – 540 с. –ISBN 978– 966 – 96938 – 7– 7.

Навчальне видання

БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ
методичні вказівки
до самостійного вивчення дисципліни
студентами спеціальності 076 «Підприємництво та торгівля» першого
(бакалаврського) рівня освіти

ХЛОПОНІНА-ГНАТЕНКО Ольга Іванівна
СИНИЦИНА Галина Анатоліївна

Відповідальний за випуск: Хлопоніна-Гнатенко О.І.

Формат 60x84/16. Гарнітура Times New Roman Папір для цифрового друку.

Друк ризографічний.

Ум. друк. арк. . Наклад пр.

ДБТУ

61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44

